

Türkiye Milli Botanik Bahçesi Kuruluyor

Botanik bahçeleri, doğal bitkilerin, canlı bitki koleksiyonlarının olduğu, bitkilerle ilgili bilimsel araştırmaların yapıldığı (sistematik, botanik, bahçe bitkileri, peyzaj vb.), bitki sergilerinin bulunduğu, soyu tehlikede olan bitkilerin koruma altına alındığı yerlerdir. Botanik bahçeleri aynı zamanda doğa ve bitkiler dünyasıyla ilgili eğitimlerin de (bitki tanıma, bitki biyoçeşitliliği vb.) yapıldığı yerlerdir. Ülkemizde bazı üniversitelerin ve vakıfların küçük ölçekli olarak yaptıkları botanik bahçeleri var. Bununla birlikte Tarım ve Köyşleri Bakanlığı tarafından ilk ulusal botanik bahçesi de kuruluyor.

Ülkemizin bitkilerini tanımak, endemik ve nadir bitkilerini koruma altına almak için bir ulusal botanik bahçesi kurulmasının gerek-

li olduğundan hareket edilerek Türkiye Milli Botanik Bahçesi Ankara'da, büyük kısmı Tarım ve Köyşleri Bakanlığı arazisi içinde yaklaşık 2.500.000 m² büyüklüğündeki bir sahada kurulacak. Lodumlu mevkiinde (Eskişehir yolu üzerinde) kurulacak botanik bahçesinin yeri seçilirken bazı ölçütler göz önünde tutulmuş. Ankara'nın beş büyük üniversite yerleşim alanı arasında kalması, mevcut hareketli topografyasıyla farklı peyzajlara imkân veren yapısı, su yüzeylerinin varlığı, mevcut bitki türü sayısının 1500'ün üzerinde olması, sulama altyapısının olması, erozyon ve sulama tipleri için Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Araştırma Enstitüsü bünyesinde yapılmış araştırma parsellerinin bulunması bunlardan bazıları.

Türkiye Milli Botanik Bahçesi Projesi Nasıl Başladı?

TÜBİTAK-Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü'nün (TÜSSİDE) moderatörlüğünde, 2008 yılında, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından ilgili sektör temsilcileri, kamu araştırmacıları ve akademisyenlerle "Milli Botanik Bahçesi Strateji Belgesi Oluşturma Çalıştayı" gerçekleştirildi. Bu çalıştayda Türkiye Milli Botanik Bahçesi'nin kuruluş ve işletilmesinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı adına yönetim ve koordinasyonun sağlanmasının TAGEM (Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü) tarafından yürütülmesi kararlaştırıldı. Bunun yanında Hacettepe Üniversitesi, Atatürk Orman Çiftliği ve Orman Genel Müdürlüğü gibi kurum ve kuruluşlarla da işbirliği yapıldı.

TAGEM tarafından, arazinin imara uygun hale getirilmesi, peyzaj mimarisi projelerinin hazırlanması, ilk yetiştirme, ekim ve dikimlerin yapılması için üretim materyallerinin sağlanması, çoğaltımı işlemleri gerçekleştirilecek. Bunun yanı sıra altyapı, toprak, arazi ve kanal hazırlıkları, güvenlik ve işgücü gibi ihtiyaçlar da karşılanacak. Bu süreçte, Türkiye Milli Botanik Bahçesi'nin sistemli ve kurumsal şekilde yapılmasını gerçekleştirmek üzere ihtiyaç duyulan bilimsel danışmanlık da Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi tarafından verilecek.

İncelenen yabancı botanik bahçesi örneklerinde de görüldüğü gibi Türkiye Milli Botanik Bahçesi'nin kuruluş sürecini 5-10-15 yıl gibi süreçlerde tam olarak bitirmek mümkün görünmüyor. Çünkü botanik bahçelerinde kullanılan malzemeler sürekli gelişir. Hedeflenen fiziki yapılar ile araştırma hedeflerinin gerçekleşmesi birbirine bağımlı olmakla birlikte yapım ve yönetim süreçleri ayrı ayrıdır. Parkın fiziki yapılanmasının 5 yıl içinde bitirilmesi amaçlanıyor.

Türkiye Milli Botanik Bahçesi'nde aşağıdaki konularda çalışmaların yürütülmesi planlanıyor:

- Familya, cins ve tür olarak etiketlenmiş bitkilerin sergilenmesi, incelenmesi ve araştırılması
- Bitki fizyolojisi, biyokimya, bitki üretimi, bitki kimyası, farmakoloji, peyzaj mimarlığı, ekoloji ve genetik dallarında çalışmalar yapılması
- Okul öncesi ve okul çağı çocukları ile lisans, yüksek lisans, doktora öğrencilerinin ve halkın öğretici ve eğlendirici programlarla eğitilmesi

- Halkın çalışma konularına ilgisini sürekli kılacak aktivitelerin düzenlenmesi
- Botanik bahçelerinde yapılan araştırmaların ve çalışmaların konferans, seminer, sergiler, gösteriler ve çeşitli yayınlarla tanıtımının yapılması ve bilgi verilmesi
- Doğa müzesi, zooloji, maden, hayvanat bahçesi, paleontoloji gibi bilim müzeleri ile ortak çalışmalar yapılması
- Bitki koleksiyonlarının oluşturulması ve benzer ekolojilerden bitkilerin bir araya getirilmesi, bu sayede karşılaştırılmalı çalışmalar yapılması
- Bitkilerin ekonomik, kültürel ve estetik yönden katkılarının insan yaşamına tanıtılması
- Bitki koruma, üretim, peyzaj tasarım ve planlama konularında kuramsal ve pratik bilgiler geliştirilmesi
- Çevre sorunlarının çözümü için gerekli davranışların, düşünce yapısının, stratejiler ve tekniklerin geliştirilmesi
- Tehlike altında bulunan ve sayıları hızla azalan ya da nadir bulunan bitkilerin korunmaya alınması, üretilmesi, tohumlarının saklanması
- Ekonomik yönden yarar sağlayacak bitkilerin belirlenmesi ve ülke ekonomisine kazandırılması

Amaçlar

Türkiye Milli Botanik Bahçesi'nin kurulmasının temel amacı ülkemiz bitki çeşitliliğinin saptanması, bunların sürdürülebilir kullanımı için temel ve uygulamalı araştırmalar yapılması ve oluşan birikimin paylaşılmasını sağlamak. Bunun yanı sıra;

Bitki çeşitliliğinin iyi belgelenmiş koleksiyonlar oluşturularak korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını temin etmek

Bitki çeşitliliğinin temsil edildiği dünya standartlarında bir herbarium ve ilgili bir kütüphane kurmak

Bitki çeşitliliğinin hayati önemi ve değeri hakkında toplumsal bilinç ve farkındalık oluşturmak için ulusal ve uluslararası eğitsel, sosyal ve kültürel etkinlikler gerçekleştirmek

Politika belirleyici ve kanun yapıcılara konuyla ilgili bilgi vermek, geri bildirim ve farkındalık ortamları oluşturmaya katkıda bulunmak

Faaliyetlerin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla özkaynak gerçekleştirme ve geliştirme faaliyetlerinde bulunmak da amaçlar arasındadır.

www.tagem.gov.tr

Fotoğraf: Kazım Çapaç